

Pan
Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 33a regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt uchwały:

- w sprawie ustanowienia roku 2027 Rokiem Księdza Jakuba Wujka.

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem uchwały upoważniamy pana posła Henryka Szopińskiego.

(-) Piotr Adamowicz; (-) Urszula Augustyn; (-) Paweł Bliźniuk; (-) Mateusz Bochenek; (-) Krzysztof Bojarski; (-) Marek Jan Chmielewski; (-) Alicja Chybicka; (-) Zofia Czernow; (-) Joanna Frydrych; (-) Patryk Gabriel; (-) Krzysztof Gadowski; (-) Elżbieta Gapińska; (-) Stanisław Gorczyca; (-) Krzysztof Grabczuk; (-) Małgorzata Gromadzka; (-) Iwona Hartwich; (-) Patryk Jaskulski; (-) Dominik Jaśkowiec; (-) Iwona Karolewska; (-) Ewa Kołodziej; (-) Tomasz Kostuś; (-) Iwona Maria Kozłowska; (-) Maria Joanna Koźlakiewicz; (-) Iwona Małgorzata Krawczyk; (-) Wojciech Król; (-) Marek Krzakała; (-) Adam Krzemiński; (-) Henryka Krzywonos-Strycharska; (-) Piotr Lachowicz; (-) Bożena Lisowska; (-) Alicja Łepkowska-Gołaś; (-) Magdalena Łośko; (-) Alicja Łuczak; (-) Dorota Marek; (-) Paweł Masełko; (-) Katarzyna Matusik-Lipiec; (-) Jerzy Meysztowicz; (-) Grzegorz Napieralski; (-) Jacek Niedźwiedzki; (-) Małgorzata Niemczyk; (-) Jolanta Niezgodzka; (-) Tomasz Piotr Nowak; (-) Karolina Pawliczak; (-) Małgorzata Pępek; (-) Krzysztof Piątkowski; (-) Katarzyna Maria Piekarska; (-) Lucjan Marek Pietrzczyk; (-) Kazimierz Plocke; (-) Elżbieta Anna Polak; (-) Mariusz Popielarz; (-) Renata Rak; (-) Krystyna Sibińska; (-) Krystyna Skowrońska; (-) Weronika Smarduch; (-) Henryk Szopiński; (-) Krystyna Szumilas; (-) Łukasz Ściebiorowski; (-) Apoloniusz Tajner; (-) Adrian Witczak; (-) Mariusz Witczak; (-) Bartosz Zawieja.

UCHWAŁA
SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia ...

w sprawie ustanowienia roku 2027 Rokiem Księdza Jakuba Wujka

W 2027 roku przypada 430. rocznica śmierci Księdza Jakuba Wujka - jednego z najwybitniejszych twórców polskiego „złotego wieku”, tłumacza Biblii, teologa, pedagoga i organizatora szkolnictwa.

Jakub Wujek należy do grona najwybitniejszych postaci epoki staropolskiej, które wywarły trwałe wpływy na rozwój języka polskiego. Przygotowany przez niego przekład Pisma Świętego, tzw. „Biblia Wujkowska” z 1599 roku, przez ponad trzy i pół wieku stanowił podstawowy tekst biblijny Kościoła rzymskokatolickiego w Polsce. Do połowy XX wieku był to najczęściej odczytywany tekst w języku polskim, co sprawiło, że w naszej mowie ojczystej wciąż pozostaje w użyciu wiele wprowadzonych przez niego słów, zwrotów i wyrażań. Opracowany przez Wujka „styl biblijny” stanowił podłoże dla kształtowania literackiej polszczyzny i inspirował twórców kolejnych epok.

Jego działalność obejmowała także organizację i rozwój szkolnictwa. Był organizatorem szkół aspirujących do rangi akademii w Poznaniu, Wilnie oraz Cluj-Napoca. Był on nie tylko wybitnym tłumaczem i uczonym, lecz także oddanym nauczycielem, który całe życie poświęcił służbie nauce i szerzeniu wiedzy.

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej, w uznaniu wybitnych zasług Księdza Jakuba Wujka dla rozwoju polskiego szkolnictwa i wkładu w rozwój literackiej polszczyzny, ustanawia rok 2027 Rokiem Księdza Jakuba Wujka.

UZASADNIENIE

Jakub Wujek urodził się w 1541 roku w Wągrowcu, w rodzinie mieszczańskiej. Jego ojciec, Maciej Wujek, był mistrzem piwowarskim oraz ławnikiem prawa magdeburskiego. Matka, Elżbieta, aktywnie uczestniczyła w życiu lokalnej wspólnoty i środowiska rzemieślniczego. Stabilna sytuacja materialna rodziny umożliwiła Jakubowi zdobycie starannego wykształcenia, które stało się fundamentem jego późniejszej działalności naukowej i literackiej.

Pierwsze nauki pobierał w szkole parafialnej w rodzinnym Wągrowcu, następnie kontynuował edukację na Śląsku. Stopień bakałarza uzyskał w Akademii Krakowskiej - jednym z najważniejszych ośrodków uniwersyteckich w Europie Środkowej. Dalsze studia odbył w Wiedniu oraz w Rzymie, gdzie pogłębiał wiedzę humanistyczną i teologiczną oraz doskonalił znajomość języków klasycznych. Formacja intelektualna, jaką przeszedł, łączyła renesansową kulturę słowa, retorykę i filologię z refleksją teologiczną. W 1565 roku wstąpił do Towarzystwa Jezusowego - zgromadzenia, które w drugiej połowie XVI wieku stało się jednym z najważniejszych animatorów nowoczesnej edukacji w Europie, tworząc szkoły o wysokim poziomie nauczania.

Po powrocie do Polski został skierowany do pracy w rozwijających się kolegiach jezuickich, które odgrywały istotną rolę w podnoszeniu poziomu kształcenia w Rzeczypospolitej. Doświadczenie przygotowujące do dalszej działalności zdobywał w Pułtusk, gdzie prowadził wykłady z retoryki i uczestniczył w organizowaniu życia naukowego. Równolegle podejmował działalność pisarską i translatorską, przekładając na język polski dzieła religijne oraz opracowując własne, oryginalne teksty. Już w tym okresie ujawniał się jego talent językowy oraz świadomość znaczenia słowa jako narzędzia formowania kultury.

W 1571 roku został pierwszym rektorem nowo powstałego kolegium jezuickiego w Poznaniu. Szkołę tę zorganizował od podstaw, zapewniając jej odpowiednie zaplecze materialne i finansowe oraz wysoko wykwalifikowaną, międzynarodową kadrę profesorską. W krótkim czasie kolegium stało się czołowym ośrodkiem edukacyjnym w Wielkopolsce, przyciągając młodzież z różnych środowisk społecznych i wyznaniowych. W czasie epidemii, która dotknęła miasto, Jakub Wujek pozostał na miejscu, organizując pomoc dla potrzebujących

i dając przykład odpowiedzialności społecznej. Jako rektor zainicjował starania o podniesienie kolegium poznańskiego do rangi uniwersytetu, widząc w tym szansę na rozwój krajowego szkolnictwa wyższego oraz uniezależnienie młodzieży od zagranicznych ośrodków akademickich. Choć projekt ten nie został wówczas zrealizowany, działania Wujka wpisywały się w szerszy nurt budowania instytucji naukowych w Rzeczypospolitej.

W Poznaniu powstały jego najważniejsze dzieła kaznodziejskie, w tym trzyczęściowa „Postylla katolicka” (1573-1575). Był to obszerny zbiór tekstów o starannie opracowanej strukturze retorycznej i wysokich walorach stylistycznych. Dzieło to szybko zdobyło popularność w całej Rzeczypospolitej, a jego znaczenie wykraczało poza funkcję religijną - stało się ważnym świadectwem dojrzałości literackiej polszczyzny doby renesansu i jednym z tekstów współtworzących jej normę stylistyczną.

W 1578 roku Jakub Wujek został mianowany rektorem kolegium jezuickiego w Wilnie. Okres ten zbiegł się z intensywnymi staraniami o podniesienie szkoły do rangi akademii. Za czasów jego rektoratu, kolegium wileńskie uzyskało prawa akademickie, stając się drugim po Krakowie uniwersytetem w Rzeczypospolitej. Wydarzenie to miało ogromne znaczenie dla rozwoju nauki i kultury w Wielkim Księstwie Litewskim oraz dla integracji intelektualnej państwa polsko-litewskiego. Wujek współtworzył środowisko, w którym rozwijały się nauki humanistyczne, filozofia, teologia i studia językowe.

W tym czasie, na prośbę króla Stefana Batorego, podjął się organizacji szkolnictwa jezuickiego w Siedmiogrodzie. Zorganizował kolegium w Kolozsvár (obecnie Cluj-Napoca), które z czasem stało się załóżką pierwszej w tej części Europy uczelni wyższej. Do tradycji tej instytucji odwołuje się dziś Uniwersytet Babeşa i Bolyaia w Cluj-Napoca (Rumunia). Jakub Wujek sprawował również opiekę pedagogiczną nad następcą tronu siedmiogrodzkiego, łącząc działalność edukacyjną z troską o formację intelektualną przyszłych elit.

Najważniejszym dziełem życia Jakuba Wujka był przekład Biblii na język polski. Podjął się tego zadania jako filolog i humanista świadomy znaczenia języka narodowego dla kultury. Oparł tłumaczenie na łacińskiej Wulgacie, ale korzystał również z greckich i hebrajskich wersji oryginalnych, wykazując się wysokimi kompetencjami językowymi i warsztatem badawczym. Zadbał o wydanie psalterza i Nowego Testamentu. Całość przekładu ukończył przed śmiercią, lecz nie doczekał jego wydania drukiem. Pełne wydanie Biblii, po przeprowadzeniu redakcyjnych poprawek, zeszło ze szpalt drukarskich dopiero dwa lata po Jego śmierci - w 1599 roku.

„Biblia Wujkowa” przez ponad trzy i pół wieku pozostawała przekładem Pisma Świętego obowiązującym w polskim Kościele rzymskokatolickim, nieustannie wywierając wpływ na kształtowanie języka polskiego. Jej znaczenie wykraczało daleko poza sferę religijną; będąc najczęściej odczytywanym tekstem w języku polskim, stała się jednym z najważniejszych dzieł w dziejach polskiej kultury narodowej. Wprowadziła do języka wiele trwałych zwrotów i konstrukcji stylistycznych, a wypracowany przez Wujka model języka biblijnego oddziaływał na kolejne pokolenia pisarzy i tłumaczy (dali temu wyraz m. in. Adam Mickiewicz, Juliusz Słowacki czy Henryk Sienkiewicz).

Jakub Wujek pozostawił dorobek, który trwale wpisał się w historię polskiej kultury. Był wybitnym tłumaczem, filologiem, humanistą doby renesansu i organizatorem szkolnictwa. Jego działalność przyczyniła się do rozwoju życia intelektualnego w Rzeczypospolitej i Siedmiogrodzie. W dziejach polszczyzny zajmuje miejsce obok najwybitniejszych twórców „złotego wieku”. Równie trwałym świadectwem Jego zasług pozostaje działalność organizacyjna i edukacyjna. Szkoły, które współtworzył i rozwijał, stały się ważnymi ośrodkami uniwersyteckimi, a ich dziedzictwo trwa do dziś, kształcąc kolejne pokolenia Europejczyków.